

Sprawozdanie z posiedzenia Zespołu roboczego ds. działań edukacyjnych w zakresie funkcjonowania rynku finansowego przy Radzie Rozwoju Rynku Finansowego w dn. 4.06.2020.

4 czerwca 2020 r. odbyło się 9 spotkanie Zespołu ds. działań edukacyjnych w zakresie funkcjonowania rynku finansowego (dalej: „Zespół roboczy”) powołanego w ramach Rady Rozwoju Rynku Finansowego. Spotkanie odbywało się zdalnie.

W spotkaniu udział wzięli przedstawiciele 23 instytucji i organizacji zajmujących się edukacją finansową. W spotkaniu uczestniczyli również Przewodnicząca Rady Edukacji Finansowej (REF) działającej przy Funduszu Edukacji Finansowej oraz przedstawiciele Instytutu Badań Edukacyjnych.

1. Przewodnicząca REF przedstawiła informacje o bieżących działaniach Rady i podziękowała za dotychczasową współpracę z Zespołem roboczym. Poinformowała o zakończeniu okresu organizacji pracy Funduszu Edukacji Finansowej, przyjętych przez Radę uchwałach a także o innych działaniach podejmowanych przez Radę. Podtrzymała też zaproszenie do współpracy Zespołu roboczego z Radą.

2. Spotkanie Zespołu roboczego stanowiło okazję do podzielenia się wnioskami ze spotkań grup roboczych i komitetu technicznego Międzynarodowej Sieci Edukacji Finansowej OECD (OECD/INFE).

Spotkania odbyły się 4-6 maja 2020 r. i uczestniczyli w nich przedstawiciele Biura Komunikacji i Promocji Ministerstwa Finansów (MF). Ze względu na sytuację wywołaną koronawirusem, spotkania były zdalne. Pierwsze dwa dni poświęcone były dyskusjom w ramach czterech grup roboczych tj. ds. edukacji finansowej w kontekście starzejącego się społeczeństwa, ds. standardów, implementacji i ewaluacji projektów edukacyjnych i strategii, ds. edukacji finansowej w miejscu pracy i ds. cyfrowej edukacji finansowej. Posiedzenia zdominowały tematy związane z epidemią COVID-19. Omawiano plany działań grup w kontekście bieżącej sytuacji, a także dzielono się informacjami jak poszczególne kraje zareagowały na kryzys.

Podczas Komitetu Technicznego sekretariat OECD/INFE przekazał informacje dotyczące działań i dokumentów, współtworzonych przez OECD/INFE. Uczestnicy podzieli się informacjami na temat reakcji instytucji, które reprezentują, na kryzys COVID-19, planami działań w celu zwiększenia odporności konsumentów na kryzys finansowy i przyszłych prac OECD/INFE. Przedstawicielka MF poinformowała o działaniach rządu w zakresie tarczy antykryzysowej i działaniach MF wspierających podatników w bieżącej sytuacji. Jako plany na najbliższą przyszłość wymieniła współpracę w ramach REF w tworzeniu projektów edukacji finansowej.

3. Następnie przedstawiciel Instytutu Badań Edukacyjnych zaprezentował wyniki badania *PISA 2018 Umiejętności finansowe 15-latków*.

PISA (Programme for International Student Assessment) to największe międzynarodowe badanie, którego celem jest uzyskanie porównywalnych danych o umiejętnościach uczniów, którzy ukończyli 15. rok życia. Zasadniczą część badania PISA ocenia umiejętność rozumienia tekstu, umiejętności matematyczne i rozumowanie w naukach przyrodniczych. Badanie to realizowane jest co trzy lata od 2000 r. Uczestniczy w nim ok. 80 państw. Badanie umiejętności finansowych 15-latków jest dodatkowym komponentem badania PISA. Przeprowadzane jest od 2012 r., w którym bierze udział znacznie mniej państw (ostatnio 20 państw, w tym 10 z UE). W 2018 r. objęło ono w Polsce ponad 4 tys. uczniów z ok. 230 szkół (łącznie w 20 krajach przebadano ok. 117 tys. uczniów). Wyniki tego badania pokazały, że polscy uczniowie dobrze sobie radzą z zagadnieniami finansowymi w porównaniu z uczniami z innych objętych nim krajów.

- **Średni wynik umiejętności finansowych polskich uczniów wyniósł 520 punktów – co dało nam 4 miejsce na 20 państw** (lepsi okazali się uczniowie z Kanady, Finlandii i Estonii).
- **Niski poziom umiejętności finansowych** (niewystarczający do sprawnego funkcjonowania we współczesnym świecie) uzyskało tylko **9,6% polskich uczniów** (niższy odsetek uzyskały jedynie Kanada i Estonia).

- **Najwyższy poziom umiejętności finansowych** (uczniowie potrafili rozwiązywać problemy i podejmować decyzje finansowe takie jak będą napotykać w dorosłym życiu) osiągnęło **12% polskich uczniów** (lepszy wynik uzyskały USA, Australia, Kanada, Estonia i Finlandia).

Badanie PISA wykazało silną korelację umiejętności finansowych z umiejętnością rozumienia tekstu i umiejętnościami matematycznymi. Umiejętności finansowych nie można utrwać w oderwaniu od uczenia matematyki i rozumienia tekstu pisanego. Polscy uczniowie uzyskali bardzo dobre wyniki w badaniu umiejętności finansowych, co zdaniem badaczy jest przede wszystkim zasługą dobrych wyników w matematyce i rozumieniu tekstu.

W porównaniu z krajami osiągającymi wysokie wyniki, wyzwaniem w Polsce jest zwiększanie odsetka najlepszych uczniów. Obserwacja ta jest przypisywana słabszej znajomości pojęć ekonomicznych, usług finansowych i praw konsumenckich polskich 15-latków.

Badanie pokazuje również jak dużą rolę w edukacji finansowej i rozwijaniu właściwych postaw odgrywają rodzice. Zauważono, że rozmowy rodziców z 15-latkami o pieniądzu rzadko mają charakter edukacyjny. Kolejnym interesującym spostrzeżeniem, w zakresie źródeł zdobywania informacji, jest to, że w Polsce rzadziej niż w innych badanych krajach źródłem tym są nauczyciele. Ciekawą obserwacją są różnice w socjalizacji ekonomicznej chłopców i dziewcząt, co zdaniem badaczy przekłada się na zachowania, motywacje, przekonania i wyniki. Czynnikiem wpływającym na wyniki uczniów jest status społeczno-ekonomiczny, w tym wykształcenie, zamożność rodziców i miejsce zamieszkania. Wpływa on również na zachowania i postawy.

4. Po prezentacji wyników badania członkowie Zespołu zapoznali się z prezentacjami Stowarzyszenia Krzewienia Edukacji Finansowej i Fundacji Warszawski Instytut Bankowości przedstawiającymi jak te organizacje zareagowały w zakresie edukacji finansowej na kryzys wywołany COVID-19. Zaprezentowane zostały również działania Ministerstwa Finansów w tym zakresie.

Wnioski ogólne:

- COVID-19 pogorszył sytuację finansową niektórych obywateli, wielu zaczęło obawiać się problemów finansowych. Instytucje i organizacje rynku finansowego w trosce o nich uruchomiły porady telefoniczne lub mailowe, opracowano różnego rodzaju poradniki finansowe, powstały dedykowane im strony internetowe.
- Konieczność izolacji społecznej spowodowała potrzebę dostosowania działań do trybu online. Zarówno kanały komunikacji jak i treści zostały dostosowane do potrzeb odbiorców (seminaria online, podcasty, komunikaty w radiu i TV, aktywność na portalach społecznościowych). Do nauczania w trybie online dostosowano scenariusze lekcji w ramach prowadzonych programów edukacyjnych. Szkolenia i seminaria oferowane dotychczas stacjonarnie zaczęły odbywać się zdalnie. Wiązało się to również z potrzebą przeszkolenia prowadzących. Zwiększyło się zainteresowanie szkoleniami w tej formule. Tryb online umożliwia udział większej liczby osób niż edukacja stacjonarna.
- Zwrócono także uwagę, że kryzys pokazuje w jakich obszarach trzeba zwiększyć edukację finansową (np. połączenie edukacji finansowej z edukacją cyfrową osób starszych, przedsiębiorczość) czy też grupy docelowe (np. szersza edukacja finansowa dla nauczycieli – multiplikatorów wiedzy). Pokazał również, że we wszystkich krajach, niezależnie od stopnia rozwoju ekonomicznego, problemy są podobne.

Na tym zakończono posiedzenia Zespołu roboczego.